



Силабус освітнього компонента

Програма навчальної дисципліни



Розрахунки і платежі в міжнародному бізнесі

Шифр та назва спеціальності

072 – Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Інститут

ННІ Економіки, менеджменту і міжнародного бізнесу

Освітня програма

Фінанси і банківська справа

Кафедра

Обліку і фінансів (205)

Рівень освіти

Бакалавр

Тип дисципліни

Освітня компонента вільного вибору студента професійної підготовки

Семестр

6

Мова викладання

Українська

Викладачі, розробники



Гавриш Микола Олександрович

Mykola.Gavrys@khp.edu.ua

Кандидат економічних наук за спеціальністю 08.00.09 – Облік, аналіз і аудит (за видами економічної діяльності), старший викладач кафедри обліку і фінансів НТУ «ХПІ». Педагогічний стаж – 19 років. Автор та співавтор понад 100 наукових та навчально-методичних праць. Провідний викладач з дисциплін: «Бухгалтерський облік в управлінні підприємством», «Звітність підприємств», «Стратегічний управлінський облік», «Обліково-аналітичне забезпечення зовнішньоекономічної діяльності», «Фінансове планування та бюджетування», «Звітність підприємств за міжнародними та національними стандартами», «Розрахунки і платежі у міжнародному бізнесі» та інших українською та англійською мовами. Має 16 років досвіду викладання економічних дисциплін англійською мовою, сертифікат CEFR рівня C1.

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

Загальна інформація

Анотація

Навчальна дисципліна «Розрахунки і платежі в міжнародному бізнесі» спрямована на ознайомлення студентів із сутністю, змістом, способами і засобами міжнародних розрахунків і платежів. В процесі її вивчення студенти отримують теоретичні знання про зовнішньоекономічну діяльність вітчизняних підприємств, а також практичні навички складання міжнародних торговельних контрактів та оформлення відповідної документації.

Мета та цілі дисципліни

Дисципліна «Розрахунки і платежі в міжнародному бізнесі» має сформувати у студентів загальне розуміння системи грошових і товарних розрахунків між установами, компаніями, банками і фізичними особами, пов'язаних з переміщенням матеріальних цінностей і послуг в міжнародній торгівлі, економічного змісту міжнародних розрахунків і платежів, способів і засобів оплати у міжнародній торгівлі, ролі у цих процесах банків та інших фінансових установ, ризиків

зовнішньоекономічної діяльності для імпортерів, експортерів та інших залучених сторін, особливостей застосування у міжнародних розрахунках системи SWIFT та інших міжнародних систем грошових переказів тощо.

Формат занять

Лекції, практичні заняття, консультації. Індивідуальне завдання у вигляді контрольної роботи. Підсумковий контроль - залік.

Компетентності

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК05. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.

ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК10. Здатність працювати у команді.

ЗК11. Здатність спілкуватися з представниками інших професій груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

СК02. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.

СК05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.

СК06. Здатність застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення для отримання та обробки даних у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК09. Здатність здійснювати ефективні комунікації.

СК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.

Результати навчання

ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПР02. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.

ПР03. Визначати особливості функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.

ПР07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПР08. Застосовувати спеціалізовані інформаційні системи, сучасні фінансові технології та програмні продукти.

ПР16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 120 годин (4 кредита ECTS): лекції – 32 год., практичні заняття – 16 год., самостійна робота – 72 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Для успішного проходження навчальної дисципліни необхідно мати знання та практичні навички з наступних дисциплін: «Гроші та кредит», «Фінанси», «Бухгалтерський облік», «Банки та банківська справа», «Фінанси суб'єктів господарювання», «Фінансові ринки».

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Лекції проводяться інтерактивно. На практичних заняттях використовуються комплексні завдання, кейс-методи, акцентується увага на застосуванні як універсального, так і спеціалізованого ПЗ.

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Тема 1. Поняття та економічний зміст міжнародних розрахунків і платежів.

Суб'єкти міжнародних розрахунків, стан міжнародних розрахунків. Роль гривні та іноземних валют у міжнародних розрахунках вітчизняних підприємств.

Тема 2. Способи і засоби оплати у міжнародних відносинах.

Документарна і недокументарна форми розрахунків. Акредитив, вексель, акцепт, чек, опціон як засоби міжнародних платежів.

Тема 3. Роль національних, колективних валют і золота у міжнародних розрахунках.

Міжнародні ринки золота, кредитні гроші, колективні грошові одиниці. Демонетизація золота. Еволюція валютних систем. Золотовалютні резерви України та іноземних держав.

Тема 4. Валюта ціни і валюта платежу та способи їхнього визначення.

Методи визначення цін на товари у міжнародній торгівлі. Умови перерахунку валюти ціни на валюту платежу. Страхування валютних ризиків. Свопи. Форвардні, ф'ючерсні та опціонні операції. Факторинг та форфейтинг.

Тема 5. Валютні застереження і визначення умов платежів.

Двовалютні та мультивалютні застереження. Умови оплати у зовнішньоекономічному контракті. Оперативні платежі. Торговий кредит.

Тема 6. Вибір способів оплати та банків для здійснення платежів.

Документарний акредитив, документарне інкасо, банківський переказ, платіж на відкритий рахунок, авансовий платіж як основні форми міжнародних розрахунків. Вибір країни, в якій буде здійснено платіж. Стандарт ISO 20022. Чинники, на які необхідно особливо зважати під час підписання зовнішньоторговельного контракту. Основні види зовнішньоекономічних договорів.

Тема 7. Ризики зовнішньоекономічної діяльності, види ризиків.

4 основних групи ризиків. Ризики країни. Банківські ризики. Валютні ризики. Ризики контрагента. Додаткові ризики зовнішньоекономічної діяльності: ризик втрати або пошкодження товарів у дорозі (ризик доставки), ризик затримки або втрати акредитивів у разі їх передачі поштою (поштовий ризик), митні проблеми (митні ризики).

Тема 8. Функції банків у проведенні міжнародних платежів.

Міжнародні кореспондентські відносини, види кореспондентських відносин. Критерії вибору банків-респондентів. Підписання кореспондентської угоди і відкриття кореспондентського рахунку. Види кореспондентських рахунків.

Тема 9. SWIFT та інші міжнародні системи грошових переказів.

Переваги застосування IBAN. Стандартизована банківська документація SWIFT. Переваги і особливості системи переказів SWIFT. Інші міжнародні системи грошових переказів.

Тема 10. Особливості відкриття і ведення валютних рахунків, придбання іноземної валюти.

Державне регулювання операцій з іноземною валютою. Визначення курсів іноземних валют. Міжбанківський валютний ринок в Україні.

Тема 11. Документація та умови постачання міжнародних контрактів.

Зовнішньоекономічний договір, його основні розділи. Базисні умови постачання у зовнішньоторговельному контракті. Правила Incoterms 2020. Комерційні, транспортні, страхові, фінансові документи і сертифікати якості в міжнародній торгівлі.

Тема 12. Правові та нормативні аспекти міжнародних розрахунків.

Законодавство та правила міжнародних платежів. Роль Міжнародної торгової палати (ICC) у світовій торгівлі. Дотримання правил боротьби з відмиванням грошей (Anti-Money Laundering, AML) і «Знай свого клієнта» (Know Your Customer, KYC). Санкції та ембарго: наслідки для міжнародних платежів. Судові спори в міжнародних врегулюваннях: арбітраж і судовий процес.

Теми практичних занять

Тема 1. Поняття та економічний зміст міжнародних розрахунків і платежів.

Засвоєння основних понять міжнародних розрахунків і платежів.

Тема 2. Способи і засоби оплати у міжнародних відносинах.

Розбір прикладів застосування різних засобів платежів та форм розрахунків у міжнародних відносинах.

Тема 3. Роль національних, колективних валют і золота у міжнародних розрахунках.

Розбір механізмів формування золотовалютних резервів. Тематичне завдання про формування золотовалютних резервів.

Тема 4. Валюта ціни і валюта платежу та способи їхнього визначення.

Порядок і особливості вибору валюти ціни і валюти платежу. Приклади проведення операцій з іноземною валютою.

Тема 5. Валютні застереження і визначення умов платежів.

Прямі і опосередковані валютні застереження. Комерційні розрахунки в міжнародному бізнесі.

Тема 6. Вибір способів оплати та банків для здійснення платежів.

Практика застосування основних способів оплати в міжнародній торгівлі. Взаємодія з банками при здійсненні міжнародних платежів.

Тема 7. Ризики зовнішньоекономічної діяльності, види ризиків.

Особливості прогнозування та страхування ризиків країни та ризиків контрагента. Механізми мінімізації ризиків у міжнародній торгівлі.

Тема 8. Функції банків у проведенні міжнародних платежів.

Порядок укладання договорів з А-кореспондентами та Б- кореспондентами. Форми договорів з банками.

Тема 9. SWIFT та інші міжнародні системи грошових переказів.

Особливості функціонування системи SWIFT. Стандарти банківської документації та їхня класифікація. Категорії і види повідомлень у системі SWIFT.

Тема 10. Особливості відкриття і ведення валютних рахунків, придбання іноземної валюти.

Порядок відкриття рахунків в іноземній валюті в Україні, необхідні документи.

Тема 11. Документація та умови постачання міжнародних контрактів.

Порядок узгодження і підписання зовнішньоекономічних контрактів.

Тема 12. Правові та нормативні аспекти міжнародних розрахунків.

Тематичні дослідження регуляторних проблем у міжнародних платежах. Основні види транспортної документації і приклади складання.

Теми лабораторних робіт

Лабораторні роботи в рамках дисципліни не передбачені.

Самостійна робота

Навчальна дисципліна передбачає індивідуальні завдання для студентів у вигляді підготовки інтерактивних презентацій, контрольної роботи.

Література та навчальні матеріали

Основна література.

1. Міжнародні розрахунки і валютні операції : навчальний посібник / Зянько В. В., Єпіфанова І. Ю., Мельничук Д. П. – Вінниця : ВНТУ, 2021. – 106 с.
2. Береславська О. І. Міжнародні розрахунки та валютні операції : навч. посіб. / Береславська О. І. – Ірпінь : Університет ДФС України, 2019. – 368 с.
3. Міжнародні кредитно-розрахункові та валютні операції : навчальний посібник / [Носач Л. Л., Величко К. Ю., Печенка О. І., Зосимова Ж. С., Сокол Н. А.]. – Харків: Видавництво «Форт», 2016.–240с.
4. Аранчій В.І., Томілін О.О. Міжнародні розрахунки і валютні операції: навч.-метод. посібн. Для студентів спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування". Полтава: ПДАА. 2018. 141 с.
5. Гладчук О.М., Ткачук І.Я., Харабара В.М. Банківські операції: в схемах, таблицях, коментарях : навч. посібник. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 208 с.
6. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства. Навчально-методичний комплекс дисципліни [Електронний ресурс] : навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра за освіт. програмою «Менеджмент міжнародного бізнесу» спец. 073 Менеджмент / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад.: А. Р.Дунська, Г. П. Жалдак, В. Ю. Бондар. – Електрон. текст. дані (1 файл). Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024. 63 с.
7. Гребельник О. П. Основи зовнішньоекономічної діяльності : підручник. – 5-те вид., перероб. та допов. ; Університет ДФС України. Ірпінь : 2019. 410 с.

8. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : підручник / А. А. Мазаракі, Т. М. Мельник, О. В. Дьяченко та ін. / за заг. ред. А. А. Мазаракі, Т. М. Мельник. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019. 652 с.
9. Танасієва М.М. Облік і оподаткування зовнішньоекономічної діяльності : навч. посіб. Чернівці : Технодрук, 2021. 100 с.
10. Облік зовнішньоекономічної діяльності : навч. посіб. ; за заг. ред. С. О. Кузнецова. Харків : В-во Іванченко І. С., 2019. 221 с.

Нормативні акти.

1. Про зовнішньоекономічну діяльність [Електронний ресурс]: Закон України від 16.04.1991 р. № 960-ХІІ, зі змінами та доповненнями/ Законодавство України: [веб-сайт Верховної Ради України]. – Текст. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>
2. Про валюту і валютні операції [Електронний ресурс]: Закон України від 21.06.2018 р. № 2473-VIII зі змінами та доповненнями/ Законодавство України: [веб-сайт Верховної Ради України]. – Текст. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19>
3. Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс]: Закон України від 7 груд. 2000 р. № 2121-III зі змінами та доповненнями / Законодавство України: [веб-сайт Верховної Ради України]. – Текст. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
4. Класифікатор іноземних валют та банківських металів [Електронний ресурс]: Положення, затв. постановою Правління НБУ від 04.02.1998 № 34 зі змінами та доповненнями. – Текст. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0521500-98#n15>
5. Інструкція про порядок відкриття та закриття рахунків користувачам надавачами платіжних послуг з обслуговування рахунків [Електронний ресурс]. – Постанова правління Національного банку України № 162 від 29.07.2022. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0162500-22#Text>
6. Про структуру валютного ринку України, умови та порядок торгівлі іноземною валютою та банківськими металами на валютному ринку України [Електронний ресурс]: Положення, затв. постановою Правління НБУ від 02.01.2019 № 1 зі змінами та доповненнями – Текст. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0001500-19>
7. Податковий Кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України № 2755-VI від 02.12.2010 р. зі змінами та доповненнями. – Текст / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
8. Митний Кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України № 4495- VI від 13.03.2012 р. зі змінами та доповненнями. – Текст / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>

Додаткові посилання.

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. Законодавство України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>
2. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. Урядовий портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>
3. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mof.gov.ua>
4. Офіційний сайт Національного Банку України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua>

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається як сума оцінок/балів за всіма видами діяльності під час семестру: виконання комплексних завдань (2 завдання по 10%), виконання контрольної роботи (20 %), активність та відповіді на питання викладача під час лекційних та практичних занять (20%), підсумкове опитування перед закінченням семестру (40%).

У випадку незгоди з отриманою за результатами роботи протягом семестру оцінкою студент має право складати залік. Білети містять по 2 теоретичних питання і 1 практичне завдання. Відповіді на теоретичні питання даються студентом усно після підготовки, завдання виконується письмово і надсилається викладачу (до 100%).

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Студент повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту. Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено

Дата погодження, підпис

Завідувач кафедри
Олександр МАНОЙЛЕНКО

Дата погодження, підпис

Гарант ОП
Марина ШЕВЧЕНКО